

VAHOB RAHMONOV- BOBURIYSHUNOS OLIM

Tog'ayeva Munisa Baxtiyor qizi

Guliston davlat universiteti

Adabiyotshunoslik yo'nalishi

2-bosqich magistranti

munisatogaeva6@gmail.com

+998915005250

ANNOTATSIYA: *Ushbu maqolada O'zbekiston adabiyotshunoslik maktabining yetuk vakili, boburiyshunos olim Vahob Rahmonovning ilmiy faoliyati va merosi tahlil etiladi. Unda olimning Zahiriddin Muhammad Bobur hayoti va ijodini o'rganishdagi ilmiy izlanishlari, nashr etgan asarlari, tarjimalari hamda ularning adabiyotshunoslikdagi ahamiyati yoritilgan. Shuningdek, Vahob Rahmonovning boburiy merosni chuqur tahlil etish orqali o'zbek adabiyoti, tarixshunosligi va madaniyatshunosligi taraqqiyotiga qo'shgan hissasi ilmiy jihatdan baholangan.*

Kalit so'zlar: *Vahob Rahmonov, boburiyshunoslik, Zahiriddin Muhammad Bobur, ilmiy meros, adabiyotshunoslik, tarixiy tadqiqot, o'zbek adabiyoti, ilmiy izlanish.*

VAHOB RAHMONOV- BABURIST SCIENTIST

ANNOTATION: *This article analyzes the scientific activities and legacy of Vahob Rahmonov, a prominent representative of the Uzbek school of literary studies, a Baburist scholar. It highlights the scholar's scientific research on the life and work of Zahiriddin Muhammad Babur, his published works, translations, and their significance in literary studies. Also, Vahob Rahmonov's contribution to the development of Uzbek literature, historiography, and cultural studies through a deep analysis of the Baburist legacy is scientifically assessed.*

Keywords: *Vahob Rahmonov, Baburist studies, Zahiriddin Muhammad Babur, scientific heritage, literary studies, historical research, Uzbek literature, scientific research.*

KIRISH

O‘zbek adabiyotshunosligi tarixida Zahiriddin Muhammad Bobur ijodiy merosini tadqiq etish, uning adabiy va ilmiy faoliyatini tahlil qilish muhim ilmiy yo‘nalishlardan sanaladi. Boburshunoslik rivojiga o‘zining chuqur ilmiy izlanishlari, tahliliy yondashuvi va puxta tadqiqotlari bilan katta hissa qo‘shgan olimlardan biri — Vahob Rahmonovdir. U Bobur hayoti va ijodini har tomonlama o‘rganib, bu yo‘nalishda ilmiy asoslangan monografiyalar, maqolalar va tadqiqotlar yaratgan. Rahmonovning ishlari Bobur shaxsini faqat shoir yoki davlat arbobi sifatida emas, balki chuqur tafakkur sohibi va boy ma‘naviy meros yaratgan siymo sifatida talqin etadi.

Vahob Rahmonovning boburiyshunoslikdagi ilmiy faoliyati o‘zbek adabiyotshunosligida yangi bosqichni boshlab bergan bo‘lib, u Bobur ijodining badiiy, tarixiy hamda falsafiy jihatlarini keng qamrovda o‘rganish orqali milliy ilmfan taraqqiyotiga sezilarli hissa qo‘shgan. Shu sababli, olimning ilmiy merosini chuqur tahlil etish va uni keng jamoatchilikka tanitish bugungi kunda ham o‘z dolzarbligini saqlab qolmoqda.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA MUHOKAMASI

Vahob Rahmonovning boburiyshunoslik yo‘nalishidagi ilmiy tadqiqotlari keng qamrovli adabiyotlar tahliliga asoslanadi. U o‘z izlanishlarida faqat Bobur asarlarinigina emas, balki uning zamondoshlari, avlodlari hamda keyingi davr olimlarining ilmiy ishlari va qarashlarini ham chuqur o‘rganadi. Rahmonovning ilmiy uslubi tizimli bo‘lib, u manbashunoslik, tarixiylik va qiyosiy tahlil tamoyillariga tayangan holda ishlaydi. Olim Bobur merosiga oid manbalarni tarixiy, badiiy hamda ilmiy jihatdan keng tahlil etadi.

Avvalo, u Zahiriddin Muhammad Boburning “Boburnoma” asarini o‘zbek adabiyotidagi eng muhim tarixiy-badiiy yodgorliklardan biri sifatida o‘rganadi.

Rahmonov asarda ifodalangan til xususiyatlari, voqealarni tasvirlashdagi realizm, tarixiylik hamda muallif shaxsining ruhiy kechinmalarini chuqur tahlil qiladi. Uning fikricha, “Boburnoma” Boburning insoniy fazilatlari, davr ruhiyati va madaniy hayotini haqqoniy tarzda aks ettiradi.

Shuningdek, olim “Devoni Bobur” asarini ham alohida ilmiy tahlil markaziga qo‘yadi. U Bobur she‘riyatidagi lirizm, obrazlilik, falsafiy mushohada va vatanparvarlik tuyg‘ularini asoslab, ularni Alisher Navoiy ijodiy an‘analari bilan bog‘laydi. Rahmonovning fikricha, Bobur she‘riyati Navoiy an‘analari ruhida shakllangan, ammo o‘ziga xos individual uslubga ega.

Bundan tashqari, Rahmonov boburshunoslik tarixini tizimli tarzda o‘rganib, A. Hayitmetov, S. Mirzaev, I. Sulton, A. Fitrat singari olimlarning Bobur haqidagi ilmiy qarashlarini tahlil etadi va ularning metodologik yondashuvlarini baholaydi. Ularning ilmiy merosi Boburshunoslikning poydevorini yaratgan bo‘lsa, Rahmonov bu asosni yangi ilmiy metodlar bilan boyitgan.

Umuman olganda, Vahob Rahmonovning ilmiy yondashuvi aniq dalillarga tayanishi, manbalarga sodiqligi va zamonaviy tahlil usullarini uyg‘unlashtirishi bilan ajralib turadi. U Bobur shaxsini tarixiy arbob, ijodkor va tafakkur sohibi sifatida talqin etib, o‘zbek adabiyoti va madaniyati rivojining muhim manbalarini ochib bergan. Shu jihatdan, uning tadqiqotlari boburiyshunoslik fani taraqqiyotida yangi bosqich va ilmiy maktab yaratgan asarlar sifatida e‘tirof etiladi.

MUHOKAMA VA NATIJALAR

Vahob Rahmonov — O‘zbekistonning taniqli adabiyotshunosi va boburiyshunoslik yo‘nalishining eng yetuk vakillaridan biridir. Uning ilmiy faoliyati Zahiriddin Muhammad Bobur hayoti, ijodi va ma‘naviy merosini har tomonlama tahlil etishga bag‘ishlangan. Olim o‘z tadqiqotlarida Bobur shaxsini tarixiy dalillar asosida yoritib, uning ijodiy uslubi, badiiy tafakkuri va davlat arbobi sifatidagi faoliyatini chuqur o‘rganadi.

Vahob Rahmonovning ilmiy merosida “Bobur va boburiylar merosi”, “Bobur ijodining manbalari”, “Boburshunoslik tarixidan lavhalar” kabi asarlar alohida

ahamiyatga ega. Bu tadqiqotlarda u Boburning “Boburnoma”, “Devon” va boshqa asarlarini keng tahlil qilib, ularning o‘zbek hamda jahon adabiyotidagi o‘rnini belgilab bergan. Rahmonov Bobur asarlarining til va uslub boyligini, badiiy mazmunini hamda tarixiy manba sifatidagi ahamiyatini asoslab beradi.

Olim o‘z ilmiy faoliyatida Bobur shaxsining ko‘p qirrali faoliyatini – adabiyot, san’at, siyosat va ilm sohalaridagi yutuqlarini chuqur o‘rganadi. Uning fikricha, Bobur nafaqat shoir va sarkarda, balki o‘z davr madaniyatining targ‘ibotchisi, o‘zbek adabiy tilining shakllanishida muhim rol o‘ynagan ijodkor sifatida tarixda alohida o‘rin tutadi.

Shuningdek, Vahob Rahmonov boburiy merosni yosh avlod ongiga singdirish, uni ta’lim tizimiga kiritish yo‘nalishida ham faol ish olib borgan. Uning ilmiy maqolalarida Bobur ijodining tarbiyaviy va ma’naviy ahamiyati alohida ta’kidlanadi. Olim yoshlarni milliy o‘zlikni anglash, tarixiy merosni qadrlash va ma’naviy barkamollik ruhida tarbiyalash g‘oyasini ilgari surgan.

Rahmonovning ilmiy izlanishlari boburshunoslik fanini yangi bosqichga olib chiqib, zamonaviy o‘zbek adabiyotshunosligi uchun mustahkam nazariy asos yaratgan. Uning tadqiqotlari Bobur fenomenini chuqurroq, ilmiy-nazariy jihatdan kengroq anglash imkonini beradi.

Tahlillar shuni ko‘rsatadiki, Vahob Rahmonovning boburiyshunoslikdagi hissasi nafaqat individual olim sifatidagi yutuq, balki butun o‘zbek adabiyotshunoslik maktabining rivojida muhim bosqichdir. U manbashunoslik, tarixiylik va badiiy tahlil metodlarini uyg‘unlashtirib, Bobur shaxsini yanada teranroq ochib bergan. Uning izlanishlari Bobur asarlaridagi milliy va umuminsoniy qadriyatlarni ilmiy asosda talqin etish imkonini beradi.

Rahmonov Bobur ijodiga faqat adabiy yoki tarixiy yondashuv bilan emas, balki uni ma’naviy-ma’rifiy hodisa sifatida ko‘rib chiqadi. U Bobur asarlarida aks etgan insonparvarlik, ilm va mehnatga hurmat, tabiat va inson go‘zalligini ulug‘lash kabi g‘oyalarni alohida e’tirof etadi. Shu bilan birga, Boburning siyosiy tafakkuri va davlat boshqaruvidagi faoliyatini ham ilmiy tahlil markaziga kiritadi.

Natijalar shundan dalolat beradiki, Vahob Rahmonovning izlanishlari:

1. Boburshunoslik fanini yangi bosqichga olib chiqqan, uning ilmiy-nazariy poydevorini mustahkamlagan;
2. Bobur asarlarining lingvistik, badiiy va tarixiy jihatlarini chuqur tahlil etgan;
3. O'zbek adabiyotshunosligida qiyosiy metodlarni rivojlantirgan, Bobur ijodini jahon adabiyoti bilan bog'liq holda o'rganishni yo'lga qo'ygan;
4. Bobur shaxsini milliy o'zlik timsoli sifatida talqin qilib, yosh avlodga ma'naviy qadriyatlarga hurmat ruhini mustahkamlashga xizmat qilgan.

Umuman olganda, Vahob Rahmonovning ilmiy merosi bugungi kunda ham dolzarbligini yo'qotmagan. Uning tadqiqotlari Bobur merosini chuqurroq o'rganish, o'zbek adabiyoti tarixini boyitish va milliy qadriyatlarni ilmiy asosda anglashda muhim manba bo'lib xizmat qiladi. Rahmonovning ishlari kelajak avlod tadqiqotchilari uchun ishonchli ilmiy asos va metodologik yo'nalish vazifasini bajaradi.

XULOSA

Vahob Rahmonovning boburshunoslik yo'nalishidagi ilmiy izlanishlari o'zbek adabiyotshunosligi taraqqiyotida muhim o'rin egallaydi. U Zahiriddin Muhammad Boburning boy ma'naviy va adabiy merosini har tomonlama tahlil qilib, bu soha rivojiga sezilarli hissa qo'shgan. Rahmonov o'z tadqiqotlarida "Boburnoma", "Devon" kabi asarlar asosida shoirning ijodiy tafakkuri, falsafiy qarashlari hamda davlat arbobi sifatidagi faoliyatini ilmiy nuqtayi nazardan yoritib bergan.

Olim o'z ishlarida Bobur ijodini faqat tarixiy jarayon mahsuli sifatida emas, balki umuminsoniy qadriyatlarni o'zida mujassam etgan badiiy meros sifatida talqin etadi. Rahmonovning tahliliy yondashuvi zamonaviy ilmiy metodlar bilan uyg'unlashgan bo'lib, u Bobur asarlarining til, uslub, badiiylik va ma'naviy mazmunini chuqur hamda tizimli tarzda o'rganishga imkon bergan.

Shu sababli, Vahob Rahmonovning ilmiy merosi bugungi kunda ham o'z dolzarbligini saqlab kelmoqda. Uning boburshunoslik sohasidagi tadqiqotlari nafaqat ilm ahli uchun, balki keng kitobxonlar ommasi uchun ham Bobur shaxsini yanada chuqurroq anglash, milliy adabiy va madaniy merosni qadrlashda muhim manba vazifasini o'taydi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

- Rahmonov, V. Bobur va boburiylar merosi. – Toshkent: Fan nashriyoti, 2005.
- Rahmonov, V. Bobur ijodining manbalari. – Toshkent: Akademnashr, 2010.
- Rahmonov, V. Boburshunoslik tarixidan lavhalar. – Toshkent: Yangi asr avlodi, 2015.
- Bobur, Z. M. Boburnoma. – Toshkent: G'afur G'ulom nomidagi Adabiyot va san'at nashriyoti, 2016.
- Bobur, Z. M. Devon. – Toshkent: Mumtoz so'z, 2012.
- Sulton, I. Adabiyot nazariyasi asoslari. – Toshkent: Universitet, 2002.
- Karimov, I. Yuksak ma'naviyat – yengilmas kuch. – Toshkent: Ma'naviyat, 2008.